

M Ø T E

i EØS-utvalget

torsdag den 15. februar 2001 kl.15.15

Møtet ble ledet av lederen i EØS-utvalget, *Einar Steensnæs*

Næringskomiteens medlemmer var innkalt for å delta under behandlingen av sak nr. 1.

Til stede var:

Fra utenrikskomiteen: Einar Steensnæs, Jan Petersen, Haakon Blankenborg, Kjell Magne Bondevik, Kjell Engebretsen, Marit Nybakk, Lars Sponheim, Siri Frost Sterri, Tom Thoresen.

Fra EFTA/EØS-delegasjonen: Vidar Bjørnstad, Carl I. Hagen, Morten Lund.

Fra næringskomiteen: Øystein Hedstrøm, Randi Karlstrøm, Karin Kjølmoen, Terje Knudsen, Rita Tveiten.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Thorbjørn Jagland og nærings- og handelsminister Grete Knudsen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Departementsråd Jan Solberg, Nærings- og handelsdepartementet, ekspedisjonssjef Morten Berg, Nærings- og handelsdepartementet, ekspedisjonssjef Mette Kongshem, Utenriksdepartementet, avdelingsdirektør Helge Skaara, Utenriksdepartementet, underdirektør Aud Hellstrøm, Utenriksdepartementet, rådgiver Lars Olaf Selnes, Nærings- og handelsdepartementet.

Videre var til stede sekretær Rune Resaland.

D a g s o r d e n :

1. Orientering om en ny europeisk næringspolitikk – muligheter og utfordringer for Norge (herunder om nasjonal oppfølging av Lisboa-prosessen og deltakelse i EUs nye flerårige program for næringsliv og entreprenørskap) v/nærings- og handelsministeren.

2. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 23. februar 2001.
Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 8. februar d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
3. Eventuelt

Komiteens leder: Under eventuelt vil utenriksministeren kommentere en del aktuelle direktiver som har vært debattert i offentligheten og i avisene, bl.a. gassmarkedsdirektivet.

Er det andre saker til eventuelt? Det er det ikke, og da går vi til første sak.

S a k n r . 1

Orientering om en ny europeisk næringspolitikk – muligheter og utfordringer for Norge (herunder om nasjonal oppfølging av Lisboa-prosessen og deltakelse i EUs nye flerårige program for næringsliv og entreprenørskap) v/nærings- og handelsministeren.

Statsråd Grete Knudsen: I høst orienterte jeg utvalget om de utfordringene som Norge står overfor som følge av den aktuelle næringspolitiske utviklingen innad i EU. Gjennom initiativ og prosesser som delvis nå faller utenfor EØS-avtalen, fortsetter EU-landene sitt arbeid med å videreutvikle et indre marked og å styrke europeisk næringslivs konkurransekraft. Disse utfordringene søker vi nå å gripe fatt i, og derfor vil jeg redegjøre for arbeidet med vår nasjonale oppfølging av de målene som EU-landene satte seg i Lisboa, herunder også vår deltakelse i EUs nye flerårige program for næringsliv og entreprenørskap.

På toppmøtet i Lisboa i mars 2000 vedtok EU-landene en tiårig strategi for sysselsetting, økonomiske reformer og sosial samhörighet. EU vil gjøre et felles løft for vekst og sysselsetting gjennom å satse på modernisering, liberalisering og kompetanseutvikling. Arbeidsplasser skal skapes gjennom økonomisk vekst, bygd på den nye elektroniske og kunnskapsbaserte økonomien. Samtidig skal velferdsstaten forsvares og videreutvikles. Den sentrale utfordringen er hvordan medlemslandene kan kombinere et høyt beskyttelsesnivå med økt fleksibilitet i arbeidsmarked, entreprenørskap og økt liberalisering. Dette er her hjemme ofte blitt kalt Lisboa-prosessen. Jeg tror det er riktig også å se på dette som den nye europeiske næringspolitikken, der altså EØS-avtalen

er det statiske, der det nå pågår en prosess hvor man integrerer ulike politikkområder i hverandre.

For å nå målet om en mest konkurransedyktig kunnskapsbasert økonomi har EU-landene igangsatt tiltak på følgende områder:

- tiltak for å utvikle informasjonssamfunnet
- forskning og innovasjon
- gjennomføring av det indre marked
- kompetanse og livslang læring
- aktiv sysselsettingspolitikk
- makroøkonomisk koordinering
- modernisering og styrking av det sosiale beskyttelsesnett

Sett fra norsk side berører den europeiske næringspolitikken svært mange sentrale områder. Den tilnærming som EU har valgt ved å se næringspolitikk, arbeidsmarkedspolitikk og den sosiale dimensjon i sammenheng, er også noe vi legger vekt på her hjemme.

Det er selvsagt forskjeller mellom landene i Europa. Flere EU-land har et arbeidsledighetsproblem vi ikke har i Norge, og vårt land på sin side har en særskilt omstillingsutfordring på grunn av vår avhengighet av olje. Mange av utfordringene er likevel de samme. Det er nødvendig å få til en omstilling, slik at den økonomiske veksten i enda større grad enn tidligere er kunnskapsbasert. Nyskaping må vektlegges ytterligere. Samtidig får landene i Europa i stadig sterkere grad de samme markedsmessige rammevilkår gjennom et indre marked. Det er derfor mange felles utfordringer og rammer de europeiske landene står overfor – til tross for at noen land fordyper samarbeidet ytterligere gjennom bl.a. ØMU.

Regjeringen mener det er naturlig at vi fra norsk side følger arbeidet med den nye europeiske næringspolitikken. Det gjør vi både nasjonalt og gjennom EFTA.

De fleste av enkeltområdene i denne prosessen følger vi allerede opp separat fra norsk side. Dels har vi etablert samarbeid med EU på flere politikkområder. Forsknings samarbeidet og samarbeid om SMB – altså små og mellomstore bedrifter – og tiltak der er eksempler på dette. Gjennom EØS skjer en løpende gjennomgang av lovgivning knyttet til utviklingen av det indre marked. Vi arbeider også med tiltak som er parallelle til det som skjer i EU, og der er eNorge-planen ett eksempel.

I slutten av juni 2000 ble eEurope 2002 Action Plan vedtatt på EUs toppmøte i Santa Maria da Feira, som en oppfølging av vedtakene i Lisboa. Den raske utviklingen innen teknologi har gjort det nødvendig med et overordnet styringselement i IKT-politikken også i Norge. Her

har vi fulgt opp med eNorge basert på det rammeverket som ligger i eEurope, men tilpasset våre norske formål. Formålet med denne er å påvirke og framskynde utviklingen av et kunnskapssamfunn på samme måte som vi ser det på vårt eget kontinent.

Samtidig innser Regjeringen at vi ikke kan utvikle IKT-politikken alene. I partnerskapets ånd inviterer vi derfor også til et bredt samarbeid med ulike interesseorganisasjoner, bransjeforeninger og foreninger samt kommuner og fylkeskommuner som deler målsettingen, og stadig flere kommer nå til.

Kunnskaps- og kompetansepolitikk står altså sentralt i verdiskapingen framover. Bedriftenes tilgang på kvalifisert arbeidskraft er også nært knyttet til hvordan arbeidsmarkedet fungerer. Vi har i dag lav arbeidsledighet, men vi har betydelig utfordring gjennom en mangel på enkelte typer høyt kvalifisert arbeidskraft.

Det er også et grunnleggende perspektiv for oss at verdiskapingen må ses i sammenheng med sosial forbedring. Selv om Norge er bedre stilt enn flere europeiske land, er det utfordringer også i vårt land, noe som bl.a. er belyst gjennom utjamningsmeldingen.

Før årsskiftet ble det etablert en interdepartemental koordineringsgruppe for nasjonal oppfølging her hjemme av Lisboa-tiltakene. Den er på embetsnivå og ledes av nærings- og handelsdepartementet. Her vil vi gjennomgå alle områdene i den nye europeiske næringspolitikk. Det kartlegges hvilke tiltak EU har på de ulike områdene og eventuelle impulser for politikktutformingen Norge.

Gruppen ser også på initiativ som er tatt eller som er ønskelige i forhold til ytterligere samarbeid med EU. Det arbeides f.eks. med å få Norge med på de oversikter EU lager for testing av en del størrelser knyttet til økonomisk og sosial utvikling. Disse såkalte strukturelle indikatorer dekker fire hovedområder: sysselsetting, innovasjon og forskning, økonomisk reform og sosiale forhold.

Samtidig har vi sammen med andre EFTA-land opprettet en såkalt ad hoc-arbeidsgruppe for å koordinere synspunkter og utarbeide felles innspill til det videre arbeid i EU på dette området. Denne gruppen ledes av Utenriksdepartementet.

Det ligger i konklusjonene fra Lisboa at EU-landenes stats- og regjeringssjefer fremover skal samles i toppmøte hver vår for å drøfte oppfølgingen av denne strategien. EFTA-landene forbereder et felles innspill til Stockhom-toppmøtet i mars. Vi ønsker å komme med et budskap når EUs toppledere samles. Vi ønsker å meddele EU at EFTA-landene deler de overordnede målene når det gjelder å styrke Europas konkurransevne og forsvare velferdsstaten.

Som en oppfølging til målsettingen om å skape verdens mest konkurransedyktige region innen 2010, presenterte Europa-kommisjonen i april et notat som skisserer næringslivets utfordringer i den nye kunnskapsbaserte økonomien. På bakgrunn av disse etablerte EU et eget program for næringsliv og entreprenørskap med særlig fokusering på små og mellomstore bedrifter. Programmet skal utgjøre rammen for en rekke fellesskapsaktiviteter som skal bidra til å nå målene.

Det er vedtatt fem målsettinger for dette arbeidet:

- å fremme vekst og konkurranseevne i en internasjonalt kunnskapsøkonomi
- å fremme entreprenørskap
- å forenkle og forbedre næringslivets administrative rammeverk
- å forbedre det finansielle miljøet, spesielt overfor de små og mellomstore bedriftene
- å sikre bedriftene tilgjengelighet til andre EU-programmer og tjenester for bedriftene.

Dette programmet skal gå over fem år, og nå er vi sammen med de sentral- og østeuropeiske søkerlandene invitert til å delta i dette programmet. En stortingsproposisjon om deltakelse i programmet utarbeides nå av Nærings- og handelsdepartementet og Utenriksdepartementet i fellesskap, og vil bli fremmet for Stortinget om få uker.

I tillegg vil Nærings- og handelsdepartementet her hjemme engasjere et eksternt sekretariat som vil få i oppdrag å følge det arbeid og de aktiviteter som nå iverksettes under dette programmet.

Jeg mener det er svært verdifullt for oss å delta i denne type programmer. Når EU-landene går sammen om skape verdens mest konkurransedyktige region, blir det en utfordring for oss å sikre norsk næringsliv minst like gode konkurransevilkår som våre europeiske konkurrenter. Den nye europeiske næringspolitikken er et strategisk svar på globaliseringens utfordringer og muligheter i den nye økonomien.

Ettersom dynamikken i EU-samarbeidet i stadig større grad opprettholdes av medlemslandene selv, blir det enda viktigere for oss i tillegg til å pleie kontakten med de europeiske hovedsteder. Særlig viktig blir kontakten mot formannskapslandene. Jeg vil i de nærmeste månedene prioritere besøk til Sverige, som for tiden innehar formannskapet i EU, og Belgia, som overtar dette ansvaret 1. juli. Jeg ønsker fremover å kombinere politiske samtaler med konkrete arrangementer for norsk næringsliv i EU-landene så vel som i søkerlandene. Når jeg reiser til Stockholm i mai, vil konklusjonene på Stockholm-toppmøtet og det videre arbeidet med den nye europeiske næringspolitikken naturlig nok stå sentralt. Der har da Norge kommet

med i den første såkalte benchmarking, der våre bedrifter altså skal bli målt. Hvor mye teknologi og kunnskapsinnhold som vi makter å få inn i våre bedrifter og i vår produksjon, vil derfor første gang bli målt opp mot tilsvarende innenfor EU. Det er viktig for oss å være aktør og medspiller for EU i utformingen av svar på problemstillinger som også vi nå står overfor. Det nye er, slik jeg opplever det, kort oppsummert at EØS-avtalen, som er meget viktig for oss, er statisk avtale, og direktivene går nå sin gang. Samtidig skjer det nå prosesser innad i EU der man integrerer langt mer av ulike politikkområder. Dette skjer mye mer uformelt, men det krever at vi må være mer på offensiven med å følge dette. Det er ikke noen faste komiteer som vi kan forholde oss til. Men vi må hele tiden være klar over hva som skjer.

Det tredje vil være det vi gjør på EFTA-siden, ved at vi naturlig nok også kobler oss mot EUs politikk og har nærhet til det som skjer der.

Det fjerde er det vi gjør bilateralt ved å ha en offensiv vis-à-vis hovedstedene, spesielt før man overtar formannskapet, da man gjerne er mer motivert og har mer tid til også land som Norge, som da kan komme med sine bedrifter gjennom ulike næringslivsseminarer. Så vi må på en måte angripe den nye næringspolitikken fra ulike vinkler, fordi vi i aller høyeste grad er en del av den utviklingen som nå skjer på det næringspolitiske området innen EU.

Siri Frost Sterri (H): Jeg synes det var en veldig fin redegjørelse, og det er jo veldig bra at Regjeringen, slik Grete Knudsen nå tydeliggjør, er aktiv og ser hvilke muligheter de nye regimene gir for Norge videre.

Det jeg kanskje savner, og det er mulig at utenriksministeren kan si noe om det, er i hvilken grad man har klart å komme noen vei i forhold til EU. En ting er det formaliserte samarbeidet som ligger i EØS-avtalen, men det oppstår vel også en del frustrasjon ved at Norge heller ikke får delta i en del av de prosessene som nå foregår. Hvordan vurderer utenriksministeren muligheten for å gripe an det, enten fra Norges side eller i et EFTA-fremstøt for å få en bredere aksept for at man da, i den grad man makter å henge med, også kan delta på en del av dette mer uformelle fra Norges side?

Haakon Blankenborg (A): For det første er det svært positivt at Norge blir med i dei programma som er nemnde, slik at ein så langt det er mogleg blir ein del av det samarbeidet, eller den indre marknaden, som fell utanfor den formelle lovgivingsprosessen i EU – det som her er nemnt med ulike namn, Lisboa-prosessen, eller prosesslovgiving og uformell samordning.

Så til det konkrete: Eg vil berre understreke betydninga av at vi blir med, og at vi også er tidsnok på plass med å godkjenne deltaking i dette programmet.

Litt vidare har jo dette spørsmålet om prosesslovgiving langt større dimensjonar. Det er så vidt også nemnt i stortingsmeldinga om Europa-politikk og vil da bli følgt opp frå Stortinget si side. Men det som det kunne vere interessant å høre litt om, var to forhold her. Det eine er om utanriksministeren eller næringsministeren vil gi ei vidare vurdering av kor omfattande dette uformelle samarbeidet er, dvs. denne overgangen frå tradisjonelle reguleringar gjennom direktiv og vedtak og over til denne uformelle prosessen, som det heiter, med litt vekslande norske og utanlandske retningslinjer – ”benchmarking” og ”score board” og det heile – for å drive samordninga på denne måten. Dette unndrar seg naturlegvis EØS-avtalen – det går på sida av EØS-avtalen – så vi må finne andre måtar å følgje opp på og sikre at Europa, at konkurrentar i andre land, oppfattar Noreg som ein likeverdige deltakar i denne indre marknaden som da ikkje blir regulert gjennom lovgiving, formelle lover, men gjennom uformelle prosessar.

Det andre er om ein på noko område har sett konkrete resultat. Dette er noko som først og fremst starta med Lisboa-prosessen, og det dreiar seg om arbeidsmarknadsområdet. Har ein frå den ståstaden som Regjeringa har, på noko område sett konkrete resultat av den typen uformell samordning, eller er det førebels for tidleg å seie at dette er noko som også gir resultat i det praktiske livet?

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg vet ikke om jeg fikk det helt med meg, men så vidt jeg forstod, skulle Norge opprette et eksternt sekretariat.

Kunne du si litt mer om hvordan dette var tenkt, om hvordan det skulle utformes, og om tilknytningen til andre institusjoner i Norge?

Øystein Hedstrøm (Frp): I samband med Lisboa-konferansen var det vel en erkjennelse innenfor EU av at man holdt på å falle tilbake i konkurransen innenfor den nye økonomien i forhold til USA, bl.a. innenfor området elektronisk handel, og at amerikanerne har vært mye dyktigere til å nyttiggjøre seg den nye økonomien og vinne fram konkurransmessig. Det er jo også da viktig for Norge å kunne delta innenfor europeiske programmer, og samkjøre og vinne synergieffekter når det gjelder den nye økonomien.

Det vi har sett, er jo at det er en konkurranse mellom USA og Vest-Europa om å tiltrekke seg arbeidskraft utenfra for på kort sikt å få dekket det arbeidskraftbehovet man har på cand. scient.-nivå når det gjelder IKT.

Mener statsråden vi gjennom å delta i disse programmene kan vinne synergieffekter på dette området, slik at også Norge kan bli mer konkurransedyktig?

Morten Lund (Sp): En forbedring av næringspolitikken vil jo kunne være å fjerne unødvendig detaljerte reguleringer. Vi har litt av den sorten når det gjelder norsk lovgivning, men jeg tror også at vi har fått en del gjennom EØS-avtalen.

Som eksempel har vi da dette med fiskemottak og krav til materialer, altså detaljerte krav, mens vi etter hvert har hørt at innenfor EU arbeides det med at en skal få funksjonskrav, altså krav til det ferdige produkt. Hvis det ferdige produktet er godt nok, får det da lov til å være treverk i et bord, eller noe slikt.

Ligger det i arbeidet med den nye europeiske næringspolitikken slike mål om å forenkle regelverket, og la folk tenke selv, bare produktet er godt nok?

Lars Sponheim (V): Jeg synes det var mye viktig og positivt i det som statsråden la fram her. I tillegg til å få mest mulig markedsmessig like vilkår, som jo er litt av fundamentet for hele EU- og EØS-samarbeidet, er det jo lagt opp til programmer og samarbeid på mange områder som kan gi også andre synergier mellom næringslivet i hele dette området.

Men litt skjult bak alt dette foregår det en stadig hardere konkurranse mellom de samme landene på de harde realitetene, nemlig å lokalisere bedriftene og miljøene til seg, i kraft av den økonomiske og skattemessige politikken. Jeg har en følelse av at samtidig som denne konkurransen hardner til, er det her mye sterkere krefter enn vi klarer å samarbeide oss til på andre områder. Irlands suksess er på mange måter en historie om hvordan man har klart å fallby rammebetingelser og lokalisere bedrifter som ellers ville ha vært andre plasser i det samme EU/EØS-området. Og jeg synes at bare det siste året ser vi hvordan denne knallharde konkurransen hardner til om de harde realiteter.

Er dette et tema i de samarbeidsfora som statsråden deltar i? Og er ikke det på områder som i så fall burde bekymre veldig, og som på sikt virkelig kan undergrave velferdssystemene i Europa?

Lederen: Jeg har i forbindelse med dette med konkurransevilkår og muligheter for like vilkår innenfor det indre markedet lyst til å ta opp den saken som var omtalt i Dagens Næringsliv i dag, og som refererer til et økt press når det gjelder fritak for elavgift for prosessindustrien.

Det viktige er selvfølgelig at en har de samme vilkår som øvrige bedrifter som konkurrerer innenfor det samme området. Her har vi jo hatt problemer med å nå gjennom med det som vi fra vår side ser som et viktig distriktspolitisk virkemiddel, men som i EU-systemet er blitt karakterisert som konkurransevridende, f.eks innretning av vår arbeidsgiveravgift, hvor man hadde en sak.

Jeg vil gjerne spørre næringsministeren om det er noe nytt å melde i forhold til den dialogen som er med EUs organer og ESA om fritaket for elavgift når det gjelder prosessindustrien.

- Da var det ingen andre som har tegnet seg. Næringsministeren, vær så god.

Statsråd Grete Knudsen: Først til Siri Frost Sterri: Sett fra næringsviden har vi når det gjelder hele dette uformelle samarbeidet som nå skjer, forsøkt å demme opp, prøvd å komme i inngrep, bl.a. ved å etablere et eget IT-, forsknings- og utviklingsforum i Brussel, der vi får fremtredende norske aktører fra næringslivet med. Nå har vi holdt på i nesten ett år, og det har vist seg at kommisjonen kommer dit, slik at vi i hvert fall får vite mer og kan holde oss i kontakt med dem. Det er ett eksempel.

Vi holder nå på å diskutere med ulike bransjeorganisasjoner og partene i arbeidslivet om vi skal vise oss frem oftere i Brussel, rett og slett helt konkret med hva våre bedrifter og bransjer står for, f.eks på miljøviden, og hva de faktisk gjør. Det kan være noe som demmer opp litt for den delen.

Ellers regner jeg med at utenriksministeren svarer på hvordan en kanskje mer formelt kan komme i inngrep.

Så til Haakon Blankenborg, som gjaldt prosesslovgivningen. Dette med prosesser er tydelig kommet for å bli. Også dette med måling er kommet for å bli. Og når det gjelder de uformelle prosessene, har vi merket dem på enkelte konkrete områder?

Jeg opplever at vi merker noe av dette nå på skipsfart, f.eks. med den ulykken som skjedde utenfor Frankrike med «Erika», der den franske

regjering med en gang tok initiativ overfor den tyske kollega, og de ble enige om at her måtte det gjøres noe. Selvfølgelig var det deres fellesanliggender som ble utgangspunktet. Der var ikke vi med i alt det uformelle.

Vi fikk også en oppfølging senere ved at det var alle de enkeltbygde skrogene på tankbåtene som skulle utfases, enten de var nye eller gamle, og vi satt omtrent med alle de nye, mens de gamle var i Hellas. De unntok, som jeg har nevnt her tidligere, de minste båtene, som var de de da selv hadde flest av.

En del av disse prosessene opplevde vi tydelig i forbindelse med den saken, og en del av det opplever vi også nå når vi er midt oppe i en konkret sak med Color Line og med Fjord Line. Her skjer det prosesser rundt oss som tidligere ikke har skjedd. Danmark har hatt sitt nettolønssystem lenge, ikke de andre. Nå kommer Tyskland. Det skjer mye bevegelse rundt oss som setter oss i en annen situasjon enn vi har vært i tidligere.

– Dette bare nevnt som noen eksempler.

Til Randi Karlstrøm og det eksterne sekretariatet: Det skal følges opp med en referansegruppe rundt, der vi skal ha med oss både partene i arbeidslivet, de små og mellomstore bedriftene og enkeltbransjer, slik at vi hele tiden får deres virkelighet med oss inn i det videre arbeidet. Det gjelder også vårt virkemiddelapparat, slik at de kan gå igjennom de endringene som nå skjer, bl.a. etter mal av Nord-Italia og Nederland, der de har vært flinke med å lage nye virkemiddelapparater for de minste bedriftene.

Når det gjelder Hedstrøms spørsmål, er nok fordelene med å være med på de nye programmene, som bl.a. eNorge eller IKT-programmene, at vi skal bli målt, og det kommer nå nesten ukentlig meldinger om vi er på toppen eller bunnen av denne teknologimålestokken. Nå vil det altså bli målt hvordan det står til med oss. Vi har også tatt et initiativ overfor Storbritannia, som på en del områder har den samme tradisjonelle industrien, men også offshore- og leverandørindustri som oss, med sikte på et samarbeid om hvordan vi kan måle oss mot hverandre. Så jeg vil svare ja på det spørsmålet Hedstrøm kom med.

Til Morten Lund og spørsmålet om EØS og de detaljerte kravene vil jeg si at dette har å gjøre med at vi er opptatt av at vi skal ha felles standarder. Norge som et lite land er for å kunne selge våre produkter opptatt av at vi kan følge de samme standardkravene som EU. Men ellers er svaret på forenklingssiden ja. Det er noe av det som er tatt inn fra Lisboa-prosessen. Det nye er at det blir helt andre arbeidsprosesser i tillegg til det statiske EØS-arbeidet. Det er det jeg føler utfordrer oss nå.

Det er riktig som Lars Sponheim sier, at vi merker nå mer og mer av globaliseringens virkelighet på vårt eget kontinent. Vi ser oppkjøp og fusjoner, og vi ser flyttinger daglig og også de som falbyr med gode skatteordninger for å få til etableringer. Det betyr ikke at vi skal løpe etter dem som er de ivrigste med skatteletteproblematikken, eller har skattelette som pkt. 1. Vi må i aller høyeste grad kunne konkurrere både på miljø og kvalitet. Men samtidig er det klart at vi blir stilt overfor tøffere og tøffere krav på dette området når enkeltland bruker skattepolitikk som incentiv mye mer enn fordelingspolitikk, som vi tradisjonelt har gjort, bl.a. for dermed å tiltrekke seg flere ”hoder”. Så det er helt klart at vi utfordres på mange, mange områder.

Når det gjelder det som Steensnæs spør om, er vi i dialog med arbeidsgiverforeningen, med PIL, og så langt – vi har hatt flere drøftinger med dem – er de innforstått med det som vi legger inn i forhold til EU, og vi tror langt på vei at vi også nå får gehør for det. Problemet for PIL og deres anliggende er: Hva skjer om ti år? Dette er jo en næring som er veldig avhengig av å ha langsiktige kontrakter i forhold til den kraftintensive næring. Men så langt har vi vært enige. Jeg tror at både bransjen selv og vi må ha nær kontakt med industrien i EU som sådan, for det er tilsvarende næringer også hos dem.

Lederen: Er det andre som ønsker ordet til denne saken?

Siri Frost Sterri (H): Jeg bare lurere på om utenriksministeren har noe å kunne bidra med i forhold til problemstillingen jeg reiste.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg kan godt ta det nå – jeg hadde tenkt å ta det kanskje på slutten av mitt innlegg. Men det er jo en generell utfordring Norge har nå ved at EØS-avtalen dekker det indre markedet, det regelstyrte indre marked, mens de prosessene som vi her har snakket om, og det er flere, ikke dekkes av EØS-avtalen. Nå møter vi en generelt positiv holdning til å kunne være med – det er det redegjort for av næringsministeren her. Et annet område har vært ESDP – det er et annet eksempel på dette, der vi bruker forskjellige innfallsvinkler, og en innfallsvinkel er jo å bidra med noe viktig for EU. Dermed får vi også være med og får iallfall på det området en viss innflytelse. Så jeg tror vi må legge i bunnen her at der EU selv har interesse av Norge, og der vi selv viser interesse og bidrar med noe, blir vi en ganske viktig medspiller. Men det er jo slik at vi aldri kommer helt og fullt med i disse prosessene, fordi vi ikke er medlem. Jeg føler imidlertid at det er en generell utfordring for norsk utenrikspolitikk å sørge for at Norge henger

med i disse prosessene, på det grunnlaget at vi ikke er medlem, og det må gjøres ganske mye arbeid hele tiden for at vi skal kunne delta.

Lederen: Da takker vi næringsministeren og næringskomiteen.

S a k n r . 2

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 23. februar 2001.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg har ikke noe spesielt å bemerke til det som er sendt over.

Lederen: Er det andre som har kommentarer? – Det ser denne gangen ut til at det ikke er noe som foranlediger oppfølging.

S a k n r . 3

Eventuelt

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Da vil jeg si litt om disse aktuelle direktivene og framdriften i dem.

Når det gjelder gassmarkedsdirektivet, nevnte jeg i mitt innlegg i EØS-utvalget 18. januar at Regjeringen arbeider med å få avklart hvordan vår gassforvaltning kan tilpasses gassmarkedsdirektivets krav. Vi er for tiden i aktiv dialog med kommisjonen om spørsmålet om innlemmelse av gassmarkedsdirektivet i EØS-avtalen og gjennomføring av det i nasjonal lovgivning. Vi arbeider med sikte på en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse så snart som mulig. Det antas at direktivet kan være gjennomført og få anvendelse for Norge fra kommende årsskifte.

Samtidig er det europeiske gassmarkedet generelt i endring. Dette skyldes dels strukturelle endringer i industrien, dels den liberaliseringen av gassmarkedet som nå pågår. For å sikre at det norske gassforvaltningssystemet er godt tilpasset disse endringene, vurderer man også generelt om systemet nå bør endres. Dette gjelder bl.a. gassavsetningssystemet.

Den pågående dialog med kommisjonen om disse spørsmålene er nå inne i en slutfase, og jeg legger til grunn at vi i nær framtid vil komme fram til gode løsninger for begge parter.

Når det gjelder patentdirektivet, har Norge som kjent intervenert til fordel for Nederlands sak for EF-domstolen med krav om at patentdirektivet blir kjent ugyldig. Høring i saken fant sted 13. februar, og Norge deltok med et muntlig innlegg. I det norske innlegget ble det bl.a. vist til direktivets forhold til biodiversitetskonvensjonen. Dom vil tidligst foreligge i løpet av to-tre måneder.

Barnematdirektivet skulle i utgangspunktet ha vært gjennomført for flere år siden, samtidig med EU-landene. Kommisjonen har etterlyst innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen. Barnematdirektivet gjelder først og fremst adgangen til å berike barnemat med vitaminer og mineraler. Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet har utarbeidet en rapport som konkluderer med at direktivets maksimumsverdier for tilsetning av protein, sukker, vitamin A, vitamin D og jern til grøt vil kunne føre til at barn med et høyt grøtinntak kan få en helsemessig uheldig tilførsel av de fleste av disse næringsstoffene. Rapporten ble overlevert kommisjonen i 1998 med anmodning om vurdering i EUs vitenskapskomite for næringsmidler. En tilleggsrapport ble overlevert i november 2000. EUs vitenskapskomite for næringsmidler har så langt ikke formelt behandlet disse rapportene. Fra EU-siden er det fremholdt at EØS-avtalen ikke gir hjemmel for at vitenskapskomiteen må vurdere de norske rapportene, og at EFTA-siden uansett må fremlegge en posisjon i saken.

På norsk side er man kjent med at vitenskapskomiteen har nedsatt ekspertgrupper som skal vurdere øvre trygge nivåer for daglig inntak av næringsstoffer, deriblant vitamin A og vitamin D. Disse ekspertgruppene rapporteres forventes å foreligge våren/sommeren 2001. Vurderingene omfatter også barn, og de kan derfor komme til å få betydning for barnematdirektivet. I tilsvarende amerikanske vurderinger har man lagt stor vekt på vitamin D-toksisitet hos spedbarn.

Regjeringen har besluttet å anmode om opprettholdelse av norsk praksis inntil kommisjonen på bakgrunn av ny kunnskap har vurdert behovet for endringer av direktivet. Det tas sikte på å overlevere en EFTA-posisjon i samsvar med dette i nær framtid.

Så noen ord om protokoll 3 om bearbeidede landbruksvarer. Jeg har tidligere orientert utvalget om at Sverige var sterkt misfornøyd med det utkastet til løsning for protokoll 3 som var framforhandlet mellom EØS/EFTA-landene og kommisjonen, og at kommisjonen hadde gitt opp forsøket på å få tilslutning i EUs råd til det framforhandlede avtaleutkastet.

På bakgrunn av de krav som ble presentert av kommisjonen i juli i fjor, har man på norsk side utarbeidet forslag til løsning basert på en justert skisse hvor Norge i stor grad imøtekommer kommisjonens krav om tollreduksjoner for fire produkter, nemlig barnemat, müsli, supper/buljong og margarin. I tillegg tilbyr vi EU å redusere tollsatsen for ytterligere ett produkt, nemlig syltetøy.

Forslaget ble overlevert kommisjonen 14. desember i fjor.

Sverige har reagert negativt på det norske forslaget og har vist til en rekke problemstillinger som en fra svensk side mener ikke er fulgt opp i henhold til hovedprinsippene i protokoll 3-teksten fra 1992. Dette gjelder bl.a. fjerning av industribeskyttelse, bruk av prisnedskrivning og mer spesifikke krav knyttet til tollreduksjoner for bl.a. margarin og syltetøy. Jeg er av den oppfatning at det er galt å ta utgangspunkt i enkeltelementer i avtaleteksten fra 1992 – slik Sverige gjør – når de kommenterer forhandlingsresultatet fra 1999 og Norges forslag til utvidet skisse. Kommisjonen har vært vår forhandlingsmotpart på EU-siden, og den skisse som ble framforhandlet i 1999, er bygd på en annen lest enn utgangspunktet fra 1992.

Vi forhandler imidlertid med kommisjonen, og Regjeringen avventer nå formell tilbakemelding fra Brussel på det norske forslaget.

Så noen ord om EU/EØS-utvidelsen. En utvidelse av EU innebærer også utvidelse av EØS-avtalens virkeområde. EU har hittil forhandlet med kandidatlandene uten reelle konsultasjoner med EØS/EFTA-landene. Disse landene har derfor arbeidet med å bli trukket nærmere inn i prosessen gjennom konsultasjonsordninger og bedret informasjonstilgang.

Vi har imidlertid på vår side i noen tid nå arbeidet aktivt med å kartlegge hvilke konsekvenser EUs utvidelse forventes å få for Norge. En interdepartemental gruppe ledet av Utenriksdepartementet driver dette arbeid.

EU-kommissær Verheugen har nylig invitert EØS/EFTA-landene til å gi uttrykk for sine synspunkter på de ulike forhandlingskapitlene, som bidrag til utforming av EUs posisjoner. Dette er en positiv utvikling. Det mest aktuelle forhandlingsområdet nå er fri bevegelse av personer, hvor kommisjonen i nær framtid vil utarbeide et opsjonspapir som vil bli presentert for rådet. Siktemålet er å etablere en felles

forhandlingsposisjon innen utgangen av mars. Regjeringen arbeider nå med å utforme kommentarer på området fri bevegelse av personer. Arbeidet vil bli koordinert med våre EØS-partnere i EFTA.

Det er to hovedspor i vår europastrategi: Å fremme norske interesser og å ta aktivt medansvar for Europas utvikling. I forhold til EU legger vi stor vekt på å fremme et fokusert budskap om hva som er våre interesser. Fra norsk side støtter vi den kommende utvidelsen av EU fordi vi anser at den vil føre til økt politisk og økonomisk stabilitet i Europa og bygge ned skillelinjer mellom øst og vest. Tatt i betraktning at EUs utvidelse også vil innebære en utvidelse av EØS-avtalen, må vi arbeide for størst mulig grad av innflytelse i forhandlingsprosessene. Jeg anser det derfor som viktig å bruke muligheten til å bidra med våre vurderinger både når det gjelder fri bevegelse av personer og på andre områder senere i forhandlingene.

En foreløpig konklusjon viser at EUs utvidelse i hovedsak vil ha positive konsekvenser for Norge, som for resten av Europa, men at utvidelsen også vil skape enkelte utfordringer for oss. Et sammendrag av de foreløpige konklusjonene vil bli offentliggjort i nær framtid. Det videre arbeidet med å kommentere andre sentrale forhandlingsområder vil bygge på denne kartleggingen.

Statsministeren besøkte Brussel 12. februar. Han møtte seks medlemmer av kommisjonen, inkludert kommisjonspresident Prodi, og høyrepresentanten for EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, Solana.

Formålet med samtalene var å informere om Regjeringens europapolitikk. Norge er tungt engasjert i samarbeidet i nord med Russland og i Barentssamarbeidet, i Baltikum med vekt på arbeidet for økt integrasjon og felles innsats mot trusler som organisert kriminalitet og spredning av smittsomme sykdommer, og på Balkan, der Norge overtar lederansvaret for KFOR i april.

Statsministeren la vekt på EØS-avtalens fortsatte betydning og en norsk aktiv holdning til det europeiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet.

Statsministeren drøftet norsk og europeisk energipolitikk med vekt på Regjeringens mål om snarlig innlemmelse av gassmarkedsdirektivet i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk regelverk.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Et spørsmål i tilknytning til patendirektivet, som utenriksministeren var innom. Jeg skjønner at dom forventes i EU-domstolen om to-tre måneder. Men har Regjeringen allerede nå bestemt seg for at hvis Nederland taper saken, vil den

anbefale implementering av direktivet i Norge, eller vil Regjeringen foreta en selvstendig vurdering av det etter domsavsigelsen?

Lars Sponheim (V): Det gjaldt det utenriksministeren sa om barnematdirektivet, som kan bli en kinkig sak for oss, fordi vi vet at her er det særlige forhold som er knyttet til både norsk kosthold og klima som gjør at vi kan ha andre krav til grenser når det gjelder de fettløselige vitaminer som går på spedbarnshelsa løs. Jeg syntes det var betryggende det utenriksministeren gav uttrykk for nå, hvis han med dette mener at vi har tenkt å ha en veldig restriktiv holdning basert på rene helsekriterier i vår tilnærming til dette, også i disse posisjonspapirene som skal utarbeides.

Lederen: Jeg har også et spørsmål. Når det gjelder gassmarkedsdirektivet, forstår jeg det slik at Regjeringen regner med at den overgangsordningen på tre år som sist ble drøftet i denne komiteen, ikke synes å bli akseptert av EU, og at en da må ta sikte på å implementere det allerede fra neste årsskifte av. Er det korrekt oppfattet?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Når det gjelder Bondeviks spørsmål om patentdirektivet og om vi har tenkt å gjennomføre det i norsk i lovgivning dersom Nederland taper saken, er det svaret som jeg har gitt her to ganger, tror jeg, i komiteen, fortsatt gyldig, nemlig at hvis dette direktivet ikke er i samsvar med biodiversitetsdirektivet, faller dette direktivet bort. Da må man utarbeide nytt. Norge har jo anlagt en sak på grunnlag av biodiversitetskonvensjonen, og hvis det viser seg at det er samsvar, mener Regjeringen at det er grønt lys for å gjennomføre det. Men det må selvfølgelig en separat behandling til i Norge – det er ikke slik at det er automatikk i det, men da er Regjeringens oppfatning at vi kan gå videre med det. Da har vi fått avklart det Norge ønsket å få avklart.

Jeg er glad for det Sponheim sa. Det er nettopp det vi legger til grunn, at det er helsemessige årsaker til vårt standpunkt og den EFTA-posisjonen som vil bli utarbeidet her.

Steensnæs spurte om overgangsordning. Det som ligger i det jeg sa, er at det blir en overgangsordning på 1 ½ år regnet fra det tidspunkt da direktivet skulle vært gjennomført, nemlig 30. juli i fjor, altså fra det tidspunktet fram til utgangen av 2001 blir 1 ½ år. Så det blir en overgangsperiode på 1 ½ år og ikke tre år – vi har ikke klart å oppnå tre år, for å si det slik.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vil bare spørre utenriksministeren om han kan utvirke at vi får noe materiale som forklarer oss – på en måte som gjør at vi vanlige dødelige kan forstå det – hvorfor tilsetningsstoffer i dette barnematdirektivet skal være livsfarlige for små barn her i Norge, mens det er helt i orden for dem som blir født og vokser opp i Sverige og Finland. Jeg skjønner det ganske enkelt ikke, så kan jeg få tilstilt et eller annet materiale som sier hva som er de store klimamessige eller kostholdsmessige forskjellene for barn i Norge vis-à-vis Sverige og Finland?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Vi skal sørge for at det materialet kommer, men vi mener at vi har gode argumenter for det.

Lederen: Flere har ikke bedt om ordet.

Møtet hevet kl. 16.10.